



Vodič kroz hrvatske muzeje i zbirke 2011

Muzejski dokumentacijski centar, 2011.

- glavna urednica: Višnja Zgaga
- urednica: Markita Franulić
- pomoćnica urednice: Tea Rihtar
- koncepcija vodiča i redaktura tekstova: Višnja Zgaga
- tekstove o muzejima priredila: Markita Franulić
- tekstove o zbirkama vjerskih zajednica priredio: Želimir Laszlo
- stručni suradnici (MDC): Doroteja Živčec, Vladimira Pavić, mr. sc. Snježana Radovanlija Mileusnić, Denis Bučar, Iva Validžija
- fotografije: Fototeka MDC-a; fotografski arhivi muzeja et al.
- grafičko oblikovanje: redesign
- 596 str.; 645 ilustr. u boji; 25 cm, kazala
- ISBN 978-953-6664-22-1

1 Prema evidenciji Državnog zavoda za statistiku iz 2001., Rijeka ima 143.800 stanovnika i treći je grad po veličini u RH, dok je u Zagrebu evidentirano 779.145 stanovnika.

VODIČ KROZ HRVATSKE MUZEJE I ZBIRKE

NATAŠA ŠEGOTA LAH □ Filozofski fakultet u Rijeci, Odsjek za povijest umjetnosti, Rijeka

Vodič kroz hrvatske muzeje i zbirke Muzejskoga dokumentacijskog centra uspješno je mapiran informacijsko-dokumentacijski izvornik. Riječ je o pregledniku koji služi i kao pojmovnik, otvarajući nacionalnu temu muzeologije tzv. pogledu izvana.

Što to znači?

Pogled iznutra podrazumijeva i zrcali ambicije osnivača, stručnog vodstva, problematiku odnosa prema zbirkama, stalnim postavima, stanju umjetnina, unapređenju poslovanja, izlaganju, čuvanju, znanstvenim doprinosima, animaciji publike - odnosno prirodni uključivanja u kulturni i društveni život. Pogled iznutra često i ostaje unutar tkiva muzeja, s onu stranu zatvorenih vrata, gdje struka troši glavnu energiju na priskrbljivanje novca za opstanak ili se u novije vrijeme iscrpljuje sukobom između slobodnog stvaralaštva i prilagodbe zakonima liberalnog tržišta.

Pogled izvana, pak, formulira se iz rakursa publike i kulturne sredine, ima svoje zahtjeve i postavlja pitanja o (uglavnom) raspršenim i nedostupnim podacima koji nas zanimaju. Vodič je napravio velik zaokret u tom smislu, dajući na jednome mjestu zadovoljštinu pogledu izvana na republičkoj, užoj regionalnoj i mjesnoj, odnosno gradskoj razini. Taj pogled na najširoj kulturno-popularnoj ravni zahtijeva uvid u javnu dostupnost muzeja i zbirke, koji su istodobno mjesta naše dokolice, zabave, sjećanja ili novih otkrića, a prije svega - očuvanja stečenih vrijednosti. To znači da nas muzeji i zbirke zanimaju kao jasni i dostupni kulturni označitelji, da nam omogućuju ekspediciju turističkog rituala ili kulturne orijentacije te da nam daju odgovore na pitanja o kulturnom identitetu građe koju skupljaju, čuvaju i prezentiraju.

Želim se osvrnuti na pitanje kako *Vodič kroz hrvatske muzeje i zbirke* participira u kulturi "pogleda izvana", s obzirom na to da je pogled iznutra legitimno rezerviran za struku koja vodi te ustanove. Takav je pogled nezaobilazan za javnu raspravu, kulturološki je relevantan i platforma je svakom unapređenju menadžmenta u kulturi, kao i u relacijama između struke i javnosti, kulture i obrazovanja, kulture i turizma, kulture i politike, središta i periferije, umjetnosti i ekonomije... Najopćenitije rečeno, vodič je dokumentarno predstavljen zbir informacija, koji ne daje samo sliku stanja unutar teme kojom se bavi, već participira u široko shvaćenom pojmu kulture, s naglašenim aspektom prava javnosti. Vodič u tom smislu nije servis stručne građe, već je komplementarni istraživački dio teme kojom se bavi jer izravno i neizravno ulazi u intermedijalni način razmišljanja o muzejima.

Na koji način to čini izravno, a na koji neizravno?

Izravna informacija za svaki hrvatski muzej i zbirku na stranicama ovog vodiča odgovara na pitanja: s koliko muzeja i zbirke raspolaže mjesto, grad, šira regija i država; na kojoj se adresi nalazi muzej ili zbirka koju tražim i kako ih ga naći uputim li se do traženog mjesta; imam li osigurano parkiralište i kako se orijentirati; koje je vrste muzej u koji sam krenula i koje je godine osnovan; ima li stalni postav; koje su mu stručne službe i usluge, te koliko su dostupne javnosti, na koji način, i u koje vrijeme; koliko će me koštati posjet muzeju ili zbirci; kako se najavljuju stručna vodstva; smijem li u muzeju fotografirati; mogu li nešto kupiti za uspomenu ili stručno usavršavanje na području kojega je muzej kulturni zastupnik i mogu li ljudi s teškoćama u kretanju dospjeti do muzeja ili zbirke. Zbir navedenih, izravnih informacija, zrcali odnos muzeja i vlasnika prema javnosti, ali i tužno svjedoči razloge njegove gdjekad nedostatne popularnosti, rekla bih - šire društvene iskoristivosti.

Neizravna informacija zahtijeva od nas da se pozabavimo komparativnim strategijama čitajući vodič, jer nam tek poredbe nude odgovore za stvarnu evaluaciju teme, za genealošku dijagnostiku, za pozicioniranje područja djelovanja u raspravi o unapređenju muzejske javne prakse i njezina odnosa s javnošću. Za stručnjake naklonjenije fenomenologiji razvoja muzeja, što uključuje povijesno-prostorna grupiranja prema vrsti, komparacijom se podataka iz ovog vodiča nude zlata vrijedne informacije, koje publikaciju čine relevantnim predloškom za različita stručna i znanstvena istraživanja.

Kako bi u tom smislu bilo jasnije o čemu je riječ, dat ćemo primjer komparativnog uvida na temelju podataka koje nam *Vodič* podastire, i to na primjeru dvaju gradova, selektiranjem triju nasumično izabranih informacija.

To ćemo učiniti uspoređujući odnos snaga Rijeke i Zagreba na temelju podataka o broju muzeja i zbirke (isključujući zbirke i riznice vjerskih zajednica koje u *Vodiču* čine zasebnu cjelinu), te podataka o broju stalnih postava i o dostupnosti muzejske građe ljudima koji imaju teškoće u kretanju. U Rijeci djeluje pet, a u Zagrebu 43 muzeja i izvan muzejske zbirke. Dodamo li tome podatke o broju stanovnika u tim gradovima, Zagreb¹ ima pet puta više žitelja,

odnosno, ima osam i pol puta više muzeja i samostalnih zbirki. Nadalje, od pet muzeja u Rijeci stalne postave imaju Informatički, Prirodoslovni te Pomorski i povijesni muzej, dok su fundusi umjetničke građe u cijelosti bez stalnoga postava. Situacija u Zagrebu pokazuje da od 43 muzeja i samostalne zbirke, njih 27 ima stalni postav te da su posebno umjetničke zbirke moderne i suvremene umjetnosti javnosti dostupne u obliku stalnih postava. Komparacije pokazuju da je u Zagrebu dvanaest muzeja kojima je u cijelosti omogućen pristup osobama koje imaju teškoće u kretanju, dok nijedan riječki muzej takve osobe ne mogu posjetiti.

Pred nama je, dakle, vodič koji na gotovo 600 stranica podastire uvid u građu i prirodu javne dostupnosti 265 hrvatskih muzeja i zbirki, nakon čega se u posebnoj cjelini zbirke navode i riznice vjerskih zajednica Šest velikih regija grupira se na temelju teritorijalno-povijesnih zadanosti razvoja, što preglednim numeričkim i kromatskim oznakama sadržaja kroz cijelu knjigu čitatelja informiraju o baštini, ali i o obvezama rada na unapređenju muzejske djelatnosti, posebno kada je u pitanju dostupnost građe najširoj publici. Područja istraživanja su Istra, Kvarner, Gorski kotar i Lika kao zasebna cjelina koja pribraja 56 muzeja i zbirki; Dalmacija kao zasebno područje s njih 70; Središnja Hrvatska s 28; Grad Zagreb s 43; Sjeverozapadna Hrvatska s 33 te Slavonija, Baranja i Srijem kao zasebna cjelina s 31 muzejom i zbirkom. Taj plošni niz podataka, ipak, ne samo ilustrira već i mapira primarne podatke stanja na terenu, u mreži kulturološki, financijski i strukovno uvjetovanih okolnosti muzejske djelatnosti u Hrvatskoj.

Bilo bi lijepo da se ova knjiga nađe u biblioteci svake škole, na svakom punktu za promidžbu turizma i na što više jezika, te da se obilato iskoristi za interdisciplinarnu analizu na temelju kojih hrvatski muzeji i zbirke s vremenom mogu doživjeti mnoga statusna i financijska unaprjeđenja. Etnologiju, antropologiju, ratovanje, prometovanje, komunikaciju, stanovanje, glazbu i književnost; a osim muzeja i zbirki, stanove, galerije i atelijere koji su prerasli u stalne postave; urbanu i ruralnu isповijest nacionalne povijesti; zbirke različitih vjerskih zajednica...sve to ovaj vodič pregledno uvrštava u našu kulturnu svijest. Želimo mu da bude ozbiljno shvaćen, čitan i korišten.

Primljeno: 15. siječnja 2012.

A GUIDE TO CROATIAN MUSEUMS AND COLLECTIONS, A PUBLICATION OF MDC, ZAGREB, 2011

***A Guide to Croatian Museums and Collections* published by the Museum Documentation Centre is a successfully mapped source of information and documentation. It is in fact a review that also serves as a glossary, opening up the national topic of museology to the outside view, as it is called.**

We have before us, then, a guide that on almost 600 pages provides an insight into the material and the nature of the public accessibility of 265 Croatian museums and collections, after which, in a separate unit, the treasures of religious communities are listed.

Six large regions are grouped on the basis of the territorial and historical developmental givens, which, with easily viewable numerical and colour codings throughout the book give the reader information about the heritage, also underlining the obligation to work on the improvement of the museum profession, particularly where the accessibility of the material to the general public is concerned.

The areas investigated are Istria, Kvarner, Gorski Kotar and Lika, a separate unit that has 56 museums and collections; Dalmatia, a separate area with 70 of them; Central Croatia, 28; the city of Zagreb, with 43; North West Croatia, which has 33 museums, and Slavonia, Baranya and Syrmia [Srijem], a distinct unit with 31 museums and collections.

This simple data set is not merely illustrative, for it also maps the primary information of the situation on the ground, in the network of culturally, financially and professionally related circumstances of the museum activity in Croatia.